

2. D. B. V.
DISSERTATIONEM PHILOSOPHICAM
DE

1701 3
JURIS NATURÆ
INDISPENSABI-
LITATE.

in Almā
Vitebergensium Academia
publicæ Sapientum disquisitioni
subjicient

PRÆSES

M. CHRISTOPH. FRIEDERICUS

Gaferung / Crajâ Thuring.

S. S. Theol. Cultor.

&

RESPONDENS.

JOHANNES NAGEL,

Gilgenburgensis Boruffus.

S. S. Theol. & Phil. Cultor.

Ad diem II. Novembr. Anno M DCCI.

VITEBERGÆ,
Literis JOH. MICH. GODERITSCHII:

DISSERTATION M. THEOLOG. AM

JURIS NATURAE
INDISPENSABILI
LIB. I

Wissenschaftlichen Academie

M. CHRISTOPH. WEDERHUIS
Lehrer der Juris Thuring.

JOHANNES NAGEL

M. THEOL. AM

Licent. JOH. MICH. GODERTSCHILL

Hsi multa & magna sunt beneficiorum genera, quibus divinum numen, quæ indulgentissima ipsius clementia est, humanum genus ornare, imò plane cumulare voluit; nullum tamen in his omnibus, opinor, eo habendum est loco, quo meritò reponimus, lumen rectæ rationis. Hoc enim humanum genus tanto propius ad immortalis Numinis perfectionem accedit, quanto magis de ipsius imagine participavit. Imo hoc unum est, quo reliquâ animantia, mirum quantum antequam, & quid nostræ hominum naturæ conveniens, quid non; quid honestum in civili vita, quid minus; quid faciendum fugiendumve sit, feliciter discernimus. Beneficio enim hujus rectæ rationis dictaminis, quod à prima Creatione hominibus quasi hæreditario quodam jure huc usque proprium est, data est non eorum modo notitia principiorum practicorum, quæ universaliter, & quasi in thesi, leges quasdam figunt, decernuntque, quid agendum, vel omittendum sit, quam *symploca* vocamus; verum etiam ejusmodi facultas hominî concessa est, qua principia ista universalialia, ad actiones singulares, earundemque circumstantias applicare, & judicare valemus, quid hic & nunc agere conducatur, quid minus; quam vocare *Phronesis* consuevimus. Cum autem horum actuum ea natura ac indoles sit, ut in se & suapte natura vel bonum, vel malum dicant, adeo, ut illum non possimus non amore complecti, hunc odio habere, hinc inter curiosos homines ceptum est quæri: *An Deus per summam, qua pollet,*

poller, potentiam efficere possit, ut hic vel ille actus, qui in se & sua natura malus est, non sit malus, & contra; seu, ut planius loquar: An circa hunc, vel illum actum, qui Juris Naturalis est, possit dispensare. Quod etsi ita habeat, ut etiam per eam, qua in infinitum poller, potentiam fieri nequeat, variè tamen olim res in dubium vocata est. Qua etiam propter dignam rem judicavi, in qua periclitarer, quid humeri valeant, quidve recusent, eam aliorum examini exponendo. Ante autem quam rei ipsius tractationem suscipiamus, Deum immortalem, quam possumus calidissimis precibus, imploramus & obtestamur, velit infinita sua Clementia & in hoc negotio clementer nobis adesse, atque omnia nostra dicta & cogitata ita dirigere, ut sanctissimo ipsius nomini gloriae, nobis ipsis autem saluti sint & emolumento.

§. I. Ne autem in primo statim limine impingamus, non de nihilo erit, brevem quandam instituere tractationem circa ea, quæ spectant vocabula hic occurrentia. Cum vero de vocibus *Juris & Naturalis*, quantum perspicua brevitatis id permittit, superiori Disputatione actum sit, nolumus in præfens, quæ ibi dicta sunt, repetere, ne actum agere videamur. Dum autem de *Juris Naturæ Indispensabilitate* agimus, capimus illud pro dictamine rectæ rationis, quod id, quod in se bonum, faciendum, quod vero malum, fugiendum esse pronunciat. Adeoque progredimur ad vocem *Indispensabilitatis*, cujus dextra & genuina explicatio quanto plus lucis iis, quæ dicenda sunt, tenerare poterit, tanto sollicitius & explicatius de ea agere nostrarum erit partium. Arcessit autem *Indispensabilitatis* vox natales suos à voce *Dispensare*, quæ matrem agnoscit vocem *Penso*, à *Pendo* ere. Verbum itaque *dispensare* propriè est in diversas partes pensare, & ad libram unicuique suum adjudicare, & cum apud bonæ Latinitatis Autores reperitur, idem est, quod distribuere, aut administrare. Sic apud ipsam Ciceronem, propriæ

propriæ eloquentiæ Parentem, rem domesticam dispensare dicitur, a) qui administrat. Apud Cornelium Nepotem dispensare pecuniam, b) est eam dissipare. Unde Dispensator. Sic Peculiare servorum genus penes Romanos erat, quorum partes erant, negotia procurare, venalia distrahere, pecuniam in rationes referre, ceteris servis laborem & alimenta admitti, ut proditum est ab Henrico Kippingo. c) Quæ acceptio paulo alienior est ab ea, quam nos intendimus. Propius verò ad nostram accedit sequens, quæ est Senecæ, quando d) dicit: Nunc in petulantiam & audaciam erumper malè dispensata libertas, pro: nimis indulgenter concessa. Et sic communiter vulgari notione capitur, pro indulgenter & præter officium concedere aliquid, quod alias haud quaquam concedi debuisset. Cum autem nos Legem seu Jus Naturæ dicimus esse indispensable, dispensare nobis idem est, quod facere, ut lex hæc, vel illa, hunc vel illum non obliget, quem alias maximè obligasset, nisi singulari beneplacito legislatoris ab hac obligatione immunitas præstaretur. e) De qua tamen dispensatione infra data opera acturi sumus ante, quam ad ipsam veram sententiam, suis argumentis roborandam accingamur.

§. II. Quod vero est ad Synonyma, de iis diu sollicitos esse, nostri instituti ratio non fert; nec adeo multa dantur, quæ inter Synonyma censerique veant. Neminem tamen, qui harum rerum gnarus est, fugiet ipsum Aristotelem Jus Naturæ vocare *ἀκίνητον* immutabile, seu immobile, quod ubique eandem vim habet, non secus, ac ignis, & hic & apud Persas urit. Et vulgo dicitur: Jus Naturale non variatur tempore, sed immutabile semper permanet, f) sicut Jus naturæ

a) XI. ad Attic. Epist. I. b) in Con. C. IV. 1. c) Antiq. Rom. lib. IV. C. I. p. 561. d) I. 1. de Benef. Cap. X. e) Pufend. de Off. Hom. & Civ. C. II. §. 9. & Hornejus Phil. Mor. lib. IV. C. III. n. XXXVI. f) vid. Wenzleri Phil. Pract. p. 393.

naturæ eandem vim & potestatem ubiq; gentium obtinere perhibetur. Insuper cedro digna sunt, & lævi servanda currepesso, quæ habet Cicero: g) *Est vero, inquit, lex recta ratio, naturæ congruens, diffusa in omnes, constans, sempiterna: Huic legi nec prorogari fas est, nec derogari ex hac aliquid licet, nec tota abrogari potest. Nec vero aut per Senatum, aut per populum hac lege liberari possumus.* Et hæc est illa ipsa, quæ penes nos vocari solet, Indispensabilitas, quam legi Naturæ vindicaturi sumus, si pauca modo de falsis aliorum sententiis prælibaverimus.

§. III. Quamquam autem hæc nostra sententia, quæ Jus Naturæ indispensabile asserit, sua ipsius luce radiet, tamen, quia quorundam animos tanta perversitas incescit, ut adversus Solem loqui non vereantur, neque hic desuerunt, qui in adversum nitantur, etiamsi nihil solidi proferre valeant, quod veritati nostræ sententiæ detrahat. Sic enim totum ferè gregem Doctorum in Papatu à nobis divorcium facere palam est. Ubi tamen non una omnes cepit sententia, adeo, ut legem Naturæ à Deo vel abrogari posse statuant, qui error est Caramuelis h) & Durandi apud Beat. Scherzerum; i) vel cum Canonistis asserere non dubitant, & ipsum Pontificem Romanum, à quo tamen, quantum est, nihil humani alienum esse sciunt, contra Decalogum dispensandi facultate pollere. k) Deum vero circa præcepta Juris Naturæ dispensare posse, tantum non omnes asserunt. Alii tamen alia ratione. Dantur enim, qui statuant, Deum dispensare posse de omnibus præceptis Decalogi, continentis summam Legis Naturalis. Quæ opinio est Ochami in 2. Sent. Quæst. 19. Gersonis & sequacium. Sic Svarezius disertè scribit, l) *posse Deum licentiam homini dare*

g) *lib. III. de Republ.* h) *in Theol. Mor. fol. 285.* i) *System. Theol. Loc. IX. §. IX.* k) *vid. Angel. de Clav. in Summa voce Papa & Anonymum in Summa Parte. III. Tit. I. c. III. l) 2. de lege Cap. XV.*

re per universam vitam, imo per totam aeternitatem, nullum bonum motum circa ipsum Deum exercere, neque cultum aliquem directum, & proximum exhibere. Alii, quantum est ad primam Decalogi tabulam, Deum dispensare posse putant, tantum circa legem de Imaginibus. m) Sunt, quibus id quidem assertu durum videtur, interim tamen arbitrantur, Deum commodè dispensare posse, circa leges, quæ ad secundam Decalogi tabulam pertinent. Quod tuetur Bonaventura in Dist. 47. Q. ult. & Sot. de Justit. & Jure. Q. 3. Art. 8. & Ægidius Roman. n) Alii. Ubi iterum Svarezius statuit, præcepta hujus tabulæ esse tantum Juris divini positivi, excepto solo præcepto de Mendacio. o) Ita & Curcellæus, Armini socius Opp. Theol. fol. 742. seq. statuit, Deum aliquos & ad tempus dispensare posse ab observatione præceptorum, quæ Juris sunt naturalis, non quidem in rebus in summo gradu honestis, aut turpibus (ut sunt amare Deum, manata ejus observare, odisse Deum) sed in rebus, quæ in medio, vel infimo gradu homini sunt turpes; Quomodo Deum dispensasse arbitratur, cum Abrahamum juberet, filium suum unigenitum immolare, & Israelitas spoliare Ægyptios.

§. IV. Haud melius calculum posuerunt Judices illi, qui Regi Cambyfi sciscitanti, an sibi liceret germanam sororem in uxorem ducere, responderunt, nullam quidem legem de Conjugio cum sorore contrahendo apud Persas se invenire, sed aliam tamen esse, quod Regi Persarum liceat, quicquid liberat, putantes, Regis quidem esse leges dare, sed non accipere. Ut memoriæ proditum est ab Herodoto. lib. 3. Nec minor dementia Anaxarchum Philosophum invaserat, qui Alexandrum M. ob Clyti cædem mœstum, solatio erecturus, alloquebatur: En tibi Alexandrum, quem universus terrarum orbis suspicit, ut jacet mancipii in morem flens, hominum

que

m) quos vid. apud Gispertum Voetium Part. I. Disp. Sch. f. 300. n) vid. Meisneri Ethic. Sobr. P. III. p. 579.

que legem, & reprehensionem timens, quibus ipse debebat, juris regula & finis esse, siquidem in hoc vicit, ut imperaret, non ut inani opinione victus serviat? Nescis Jus & fas asserere Jovi, quicquid Rex facit, id justum fasque sit. Et si autem tam in proclivi sit, quam imber est, cum pluit, judicare, quantum roboris sint arma ipsorum, quibus contra nos æternamque veritatem militant, eorum tamen nonnulla §. 9. afferre, ad eademque respondere, quantum fieri poterit, animi fert sententia.

§. V. Verior autem nostra est Sententia, quæ dicit Jus Naturæ esse immutabile, & indispensabile, cum & rectæ rationi conveniat, & divini Codicis veritati nihil quicquam detrahat. Ante vero quam eam probemus, pauca, ut promisimus, præmittenda erunt, de ipsa Dispensatione. Dispensare autem, ut rem in pauca conferam, est facere, ut lex aliqua in certo aliquo casu non valeat. o) Cum autem lex aliqua non valere ob varias causas dici queat, observandam, quintupliciter illud secundum nonnullos fieri, nimirum per irritationem, abrogationem, derogationem, æquitatem, & denique dispensationem. De singulis pauca. Per irritationem legem aliquam non valere efficitur, quando is, à quo perfecta legis obligatio dependet, legem aliquam approbare vel detrectat, vel eam etiam prorsus improbat. Sic si Princeps legem ab inferiori, sibi que subordinato Magistratulam recusat habere ratam, vel eam penitus improbat, lex irrita habetur. Per abrogationem, quando legislator obligationem legis, ab eo, quem obligabat, ita removet, ut lex secundum se totam esse desinat, nec ullum amplius obliget. Eoque sensu non dicimus, quod lex positiva Hebræa, nostri respectu abrogata sit, cum eorum respectu, quos nunquam obligavit, abrogata dici non possit. p) Per

dero-

o) Hornejus l. c. p. 408. p) Grotius l. c. §. XVI. n. 7.

derogationem v̄ero lex aliqua valere negatur, quando legislator obligationem legis ab eo, quem obligabat, remouet, ut lex non in totum, sed tantum ex parte aliqua aboleatur, & ex parte solum neminem amplius obliget. *Per æquitatem*, seu *in meliorem*, quando declaratur tandem, hunc vel illum actum, seu casum, ab initio promulgatæ legis, sub ea ex mente ipsius legislatoris, non contentum fuisse. Sic fingamus, lege quadam cautum esse, ne urbis portæ, durante obsidione, aperirentur, forte fortuna autem accidere, quosdam, quibus tota Reip. salus niteretur, extra urbis pomeria versari. Hinc oritur quæstio; an citra legis transgressionem, qui extra urbem sunt, aperti foribus, introumitti queant? & respondetur, quod omnino salva legis veritate, æquitate sic postulante, declarari queat, hunc ipsum casum sub lege ab initio promulgationis non fuisse contentum. Ultimo denique legem aliquam non valere efficitur *per Dispensationem*. Hæc autem dispensationis vox vel capitur propriè, vel impropiè. Sic enim impropiè capi docet B. Meisnerus quod quando Deus dispensasse dicitur, dum actum aliquem, qui legi naturali aduersari quidem videtur, quod ad materiale ipsius, permittit, seu approbare videtur; etiam si hic ipse actus, si in se & sua natura consideretur, omnesque circumstantiæ & conditiones perpendantur, legi Naturæ non aduersetur. Et sic dici potest, Deum ita dispensaturum, si ponamus, Abrahamum, iussu ipsius Isaacum iugulasse; atque dum ipso autore & iussore Israelitæ Ægyptiorum vasa auferabant. Exod. XI. 2. XII. 36. Sed hanc dispensationem maximè impropiè, & abusiue admodum dictam esse, subinuenimus, & docet id nobiscum B. D. Meisnerus l. c.

B

§. VI.

q) l. c. p. 548.

§. VI. Dispensatio vero propriè dicta est, quando ipse supremus legislator ab hoc vel illo, qui subiectum legis latae erat, & maximè obligabatur, ipsam obligationem removet, ut impune facere liceat, quod contra legem est, nihilo minus lege salva manente. Dum autem dicimus, esse quando supremus legislator removet obligationem significatur, eam facultatem, præter ipsum legislatorem in neminem alium competere. Cujus enim est ligare, ipsius quoque erit solvere. Legem figere eandemque refigere, unius ejusdemque est. r) Porro dicitur: *ab hoc vel illo, qui subiectum latae legis erat.* Id ideo dicitur, ut constet, id minime intelligi posse de eo, quem lex nunquam ad hoc vel illud admittendum omittendumve obligavit, quem, cum nunquam ligatus fuerit, solvi dicere repugnat. Tandem: *nihilo minus lege salva manente;* quo declaratur, legem non mutari neque per irritationem, neque per abrogationem, neque per derogationem, neque per adhibitam imbecitiam, sed ea facta tecta quoque, removeri tantum à subiecto legis obligationem. Et, quanquam optimo jure dispensationem dirimere queamus in humanam & divinam; tamen, cum sermo nobis sit de Indispensabilitate Juris Naturæ, oppido patet, non humanam, sed divinam tantum venire in controversiam. Cum enim Jus Naturæ omnes omnino homines, etiam eos, qui in his terris neminem agnoscunt superiorem, nullaque lege humana tenentur, obliget, de se facile constare, & palam esse potest, horum neminem contra eas leges dispensare posse, quæ ipsis sunt superiores. De eo igitur tantum quaeritur: An Deus possit de Jure Naturæ dispensare, per infinitam nimirum potentiam?

§. VII.

r) Meise. l. c.

§. VII. Propofita autem hac Quæftione, idem fignificatur, ac fi diceretur: *An Deus falvâ fua iuftitia, fve fine aliqua repugnantia dici queat, peculiari quodam indultu, quæquam liberare poffe, ab obligatione legis Naturæ, ita, ut lex ea, quæ omnes obligat, iis circumftantiis, quibus obligat, eum non obstringat.* s) Ubi quando dicitur: *in circumftantiis, quibus alias obligat*, obfervandum eft, huc trahi non poffe illas circumftantias, quæ forte à Jure humano additæ funt, circa quas non Deus folum, verum etiam ipfi homines difpenfare poffunt. Ad datam vero Quæftionem respondendum effe negando, non fine ratione putamus. Quippe fana ratio nos docet Deum in fe fuisque decretis effe prorfus immutabilem. Quod cum ita fit, fieri non poteft, ut illud, quod aliquando fieri præcepit, iis ipsis, quibus illud fieri voluit, circumftantiis, fieri nolit. Quod fi autem concederemus, Deum poffe difpenfare, vel invito admitteremus, jubere Deum aliquid nunc fieri iis circumftantiis, quibus olim non fieri jufferit præceperitque, eundemque in horas mutari, & confilium, quod prius intenderat, nunc repudiare, quod fi non à *Φιλοσοφου* eft, nescio, quid fit aliud. Imo hoc pacto injurii effemus in ipsam iuftitiam & fænitatem divini Numinis. Etenim, fi contra jus naturæ, quod particula quædam ejus iuftitiæ eft, difpenfaret, hanc fuam ipsius iuftitiam everteret. Imo, cum nihil fit in Deo, quod non fit ipfe Deus, fe ipfum destrueret, quod aſerere, iterum & à *Φιλοσοφου* eſſet, & extremæ impietatis. Accedit, quod hæc difpenfatio rationi plane repugnet. Actuum enim humanorum circa quos verſatur Jus Naturæ, ea eft natura & indoles, ut in ſua eſſentia, aut fuapte natura morales ſint. Hoc eſt, ut vel boni ſint, vel mali, honeſti, vel turpes; Seu, qui præcipiuntur,

s) Hornejus l. c. p. 609.

tur, intrinsecus sint honesti ac liciti, qui prohibentur, inhonesti & illiciti. Cum autem Deus per infinitam suam potentiam, circa hos actus dispensaret, efficeretur, ut actus aliquis, simul justus, & injustus, licitus & illicitus esset. Justus enim & licitus esset ejusmodi actus, quia præcipere-
retur à Deo, qui nil, nisi quod justum & sanctum est, præcipere potest; Injustus autem, & illicitus, quia in se & suapte natura rationi humanæ inconueniens, seu illicitus esset. Quod repugnat, & contra prima sciendi principia est. Rem exemplo aliquo illustrare, non erit de nihilo. Ponamus, commississe aliquem adulterium. Hoc autem adulterium, cum actus sit, qui intrinsecus & suapte natura malus & illicitus est, fieri sane non potest, ut actus bonus & licitus evadat. Quamquam enim non sit inficiandum, Deum plura facere posse, quam finitus, nos ter intellectus capiat; eo tamen non extendenda est ipsius potentia, ut ad ejus objectum etiam referantur, quæ sibi ipsis repugnant, & manifesto aliquam contractionem involvunt. Præclare non minus, quam sapienter in hanc rem Grotius l. c. c. I. §. X. n. 5. Est autem, scribit, Jus Nature adeo immutabile, ut ne à Deo quidem mutari queat. Quamquam enim immensa est Dei potentia, dici tamen quædam possunt, ad quæ se illa non extendit, Quia quæ ita dicuntur, dicuntur tantum, sensum autem, qui rem exprimat, nullum habent, sed sibi ipsis repugnant. Sicut ergo ut bis duo non sint quatuor, ne à Deo quidem potest effici, ita ne hoc quidem, ut quod intrinseca ratione malum est, malum non sit. Et hoc est, quod significat Aristoteles, cum dicit: ἐνα ἐσθὶ; ἀδύνατον συν εἰλημέια μετὰ τῆς Φαυλόητος. Nam ut esse rerum, postquam sunt, & quæ sunt, aliunde non pendet; ita & proprietates, quæ esse illud necessario consequuntur; Talis autem est malitia quorundam actuum, comparatorum ad naturam, sana ratione utentem, itaque

ad q. d. i. p. m. i. l. e.

itaque *Es Deus ipse secundum hanc normam esse judicari patitur*, ut videre est Gen. XVIII. 25. Ezech XVIII. 25. Jer. II. 9. Mich. VI. 2. Rom. II. 6. III. 6. Ex hæcenus disputatis cuius facile patere potest, quare asseruerimus, nec Deum ipsum Dispensare posse circa ea præcepta, quæ sunt Juris Naturæ. Quamquam non repugnet, Deum aliquam rem, quæ jam objectum Juris Naturæ est, ita mutare posse, ut non amplius Juris Naturæ sit, de ea aliquid discernere. Quæ objecti mutatio probe discernenda est à Dispensatione propriè sic dicta.

§. VIII. De hac autem objecti mutatione ita habendum est: Etsi Jus Naturæ, intrinsecè & in se spectatum, non possit mutari, per hæcenus disceptata; potest tamen aliquis actus, de quo Jus Naturæ alias constituit, ita mutari, ut desinat esse objectum Juris Naturæ. Adeoque Jus Naturæ, si extrinsecè, seu quod ad nudum actum, spectetur, tantum sit mutabile. Fingamus, Deum alicui homini privito in mandatis dedisse, ut hunc, vel illum interficiat se autore & favore; quæritur: An Jus Naturæ mutetur? & responderetur, sic Jus Naturæ, cujus hic actus objectum erat, quemque prohibebat, non in tantum mutari, ut homicidium istud ipsi à Deo indulgeatur, si id intrinsecè spectemus; Verum mutatur tantum Jus Naturæ extrinsecè, seu, quod ad nudum actum est, ut actus ille desinat esse objectum Juris Naturæ. Adeo, ut hæc interfectio, Deo, vitæ nostræ supremo domino, autore suscepta, non sit homicidium, nec Jure Naturæ prohibeatur, quod de illis, quæ non amplius ejus sunt, nihil constituit. Et quid est, quod rem exemplis è longinquo petitis, illustratum eamus, cum ea in humanis rebus quotidiè fieri, doceat experientia. Faciamus principem esse, qui vasallum suum, ob antegressam quandam malitiam feudo pri-

vet;

vet; princeps ille omnino facit, ut Vasalli agnatus feudum ipsum licite acquirat & occupat, quod, nisi privatio ista præcessisset, invadere rapina, aut spolium fuisset. Parili modo qui Deo autore, hominem vira privat, aut aliena contrectat, nec homicidium, nec furtum committere dicendus erit. Eleganter iterum, suo more, Grotius u) *Fit tamen, inquit, interdum, ut in his actibus, de quibus Jus natura aliquod constituit, imago quædam mutationis fallat incautos, cum non revera non Jus Natura mutetur, quod immutabile est, sed res de qua Jus Natura constituit, mutationem recipiat. Exempli gratia: Si creditor, quod ei debeo, acceptum ferat, jam solvere non teneor. Non quia Jus Natura desit præcipere solvendum, quod debeo, sed, quia quod debebam, deberi desit. Et, paucis interjectis: Ita si quem Deus occidi præcipiat, si res alicujus auferri, non licitum fiet homicidium, aut furtum, quod vitæ & rerum supremo domino autore fit. Nulla igitur Juris Naturæ mutatio hic locum habet, sed est tantum aliqua mutationis imago, ut loqui amat Grotius, quæ ne quem incautum fallat, studiosè præcavendum erit. Quod omni procul dubio accidit Curcellæo, Arminiano, quem supra citavimus, qui ita Deum dispensasse putat dum Abrahamum immolare filium, & Israelitas spoliare Ægyptios jussit, recensente id Domino Hebenstreit l.c.p.602.*

§. IX. Nunc autem, promissi memores, convertimur ad eorum, qui à partibus Adversariorum stant, objectiones. Quarum etsi varias nunc in scenam producere queamus, tamen, cum ex prædictis jam tum facile liqueat, quo loco numeroque unaquæque habenda sit, paucis, brevitate studiosi, contenti erimus. Prima autem earum est: *non absurdum videri, dicere Deum dispensare posse circa præcepta Juris Naturæ, cum ipse Juris Naturæ autor, eodemque super-*

v) Hornef. l.c.p. 612. u) l. c. §. X. n. 6.

rior sit; legem autem inferiorem tolli à superiore, nec novum, nec insolens esse. Quod si faciles demus, Deum & esse ejusdem autorem, eodemque superiorem, observandum tamen, inferiorem legem à superiori tolli, si nimirum inferior diversa sit à superiori. Cum autem hæc directè sit superioris exemplar & *in toto* seu verbo Divi Augustini x) ex ipsa lege æterna Dei quasi transcripta, abolitioni illi nihil loci hic reliquum est. Hoc argumento parum tuti, ad Scripturam S. omnis veritatis & Sapientiæ thesaurum, se recipiunt, petitura inde exempla, in quibus multum præsidii repositum esse arbitrantur. Primo autem loco provocant ad historiam Abrahami, qui ab ipso Deo filium suum unigenitum, uniceq; dilectum, jussus est mactare, Genes. XXII. 2. Jam autem hominem, qui nihil mali commurrat, interficere, homicidium est. *Homicidium enim dicente Pufendorffio, est cades hominis innocentis, & contra leges.* Cum vero hic actus Juri Naturæ repugnet, liquido constare putant, Deum circa hunc actum dispensasse, nisi eundem nefandi alicujus facinoris reum agere velimus. Sed non est, quod tantopere gloriantur. Etsi enim non respondeamus, Deum, non serio jussisse; neque, Deum jussisse tantum actus præparatorios, ut Abrahami fidem tentaret, non vero consummatorium, cum iterum prohiberit, quod placet B. Danhauero & Scherzero; y) sed maxime statuamus, Deum serio jussisse; imo, si ponamus, I-faacum actu interfectum, nihil tamen nos admissuros, unde adversa pars aliquid injustitiæ Deo affricare, aut thesæos veritatem indiscrimen adducere queat, confidimus. Cum enim Abrahamus, non sua ipsius privata autoritate, sed illius, qui vitæ necisque dominus est, & unicuique nostrum, quandocunqve & per quemcunqve voluerit, pœnam mortis

x) l. 2. de Ord. c. 8. & l. 38. 99. Cap. 53. y) in Nucl. Phil. p. 211.

mortis infligere potest, Isaacum interfecisset, homicidii non magis reus agi potuisset, quam ille, qui Magistratus jussu aliquem vitam cum morte commutare cogit. *Homicidii enim nomine non quamvis hominis eadem intelligimus, sed destinatam, & innocentis, verba sunt Grotii z) Nec est, quod dicant, Deum dispensasse, cum Israelitæ as jussit Ægyptiorum vasa auferre. Exodi XII. 2. Quippe cum Deus supremus omnium rerum dominus sit, absq̃uo habetur, quicquid bonorum mortalitas possidet, ipsi integrum, huic aliquid, quod antea dedit, adimere, alterique concedere. Accedit, quod aurea hæc argenteaque vasa Israelitis in mercedem maximorum laborum quos urbes Ægyptias edificando, exantlaverrant, adjudicata fuerint, atq̃, adeo, ut quæ prius aliena erant, jam propria Deus effecerit. Neq̃, huic actui ratio furti competit ex eo, quia spolia illa Ægyptiaca non fuerunt accepta invito domino vel principali Deo, quo jubente hoc ipsum fecerunt Israelitæ Exod. III, 22. vel minus principali & secadario, Ægyptiis, quod palam fit Exodi XII, 36. Nec plus præsidii ipsis reliquuum est, in historia Maccab. ubi Judæis die Sabbathi, absq̃ue ejus violatione pugnare licuisse refertur. Facere enim die Sabbatho, quæ ad Salutem hominum procurandam spectant, non magis iniquum est, quam eodem, die ægroto, remedium, aliquid invenire. Matth. XII, 12.*

z) l. c. p. 112. a) l. c. p. 112.

Notand. §. V. not. p) pro l. c. lege de Jure Belli ac Pacis l. 1. Cap. I.

ULB Halle

001 507 494

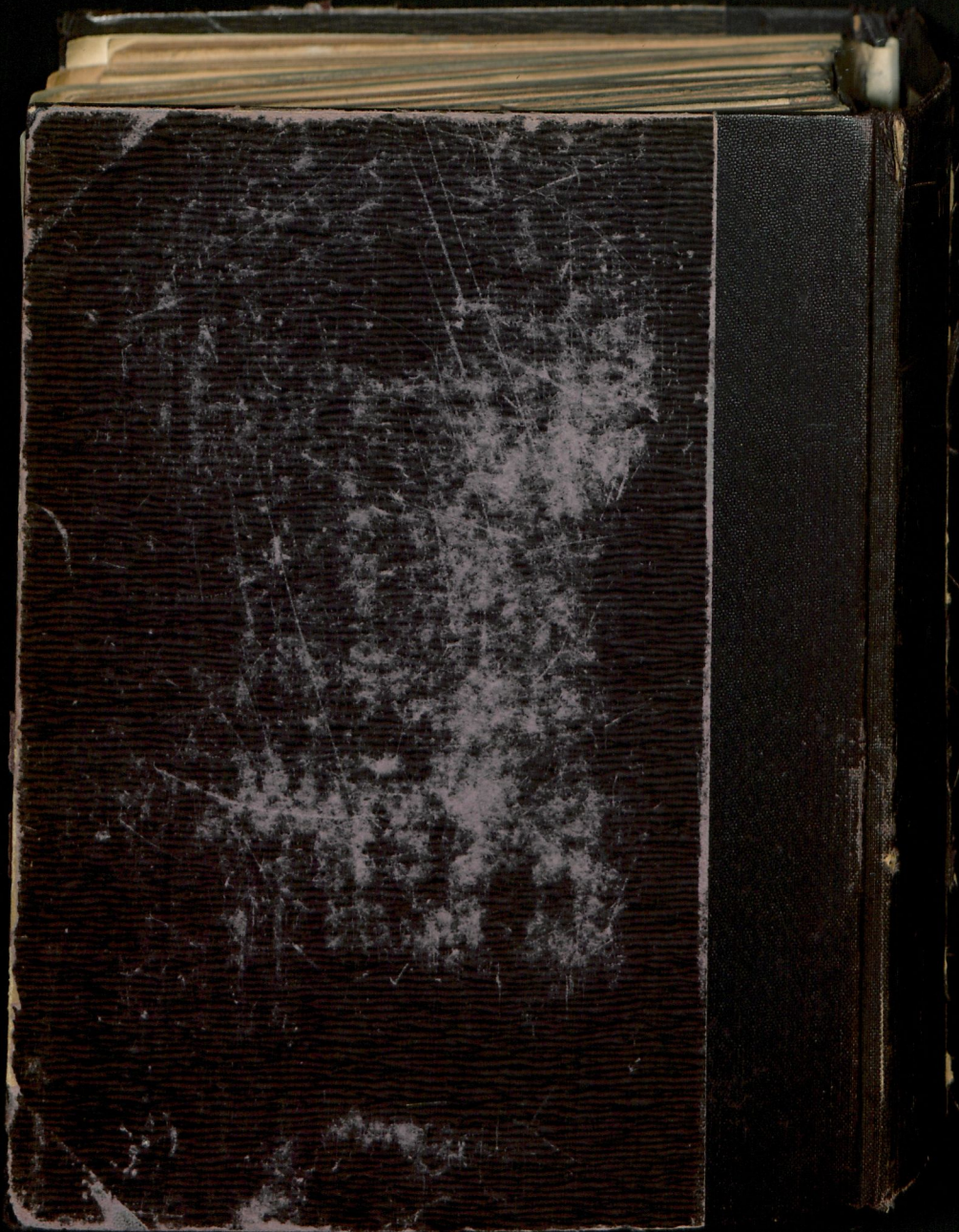
3

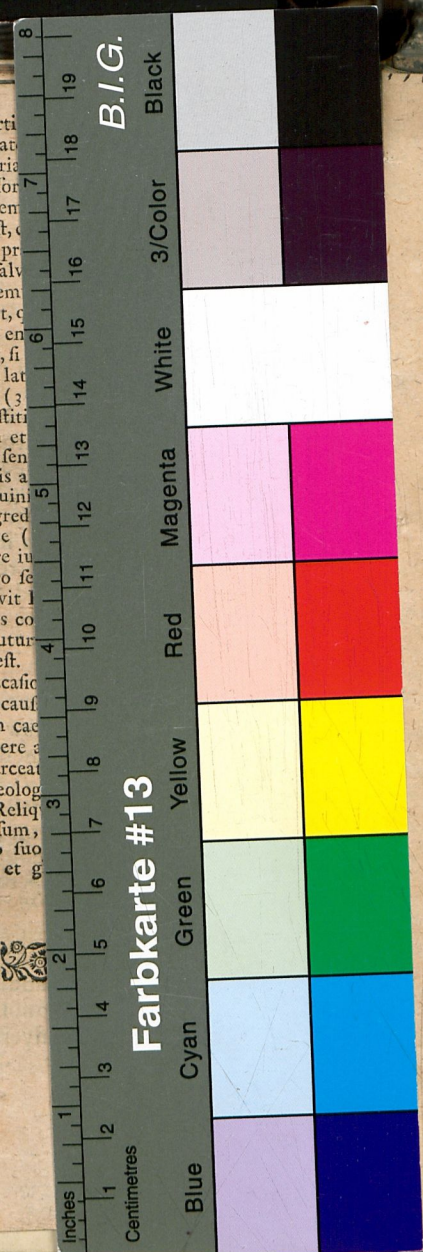

TA-50L

VD 18

2. D. B. V.
DISSERTATIONEM PHILOSOPHICAM
DE

1701 2
**JURIS NATURÆ
INDISPENSABI-
LITATE.**

in Almā
Vitebergensium Academia
publicæ Sapientum disquisitioni
subjicient

PRÆSES
M. CHRISTOPH. FRIEDERICUS
Gaserung / Crajâ Thuring.
S. S. Theol. Cultor.

&
RESPONDENS.
JOHANNES NAGEL,
Gilgenburgensis Boruffus.
S. S. Theol. & Phil. Cultor.

Ad diem II. Novembr. Anno M DCCI.

VITEBERGÆ,
Literis JOH. MICH. GODERITSCHII.

